

Casusluk romanlarının başyapıtı: Dimitrios'un Maskesi

Casusluk edebiyatının babası Eric Ambler'in başyapıtı 'Dimitrios'un Maskesi' vatansız kalan ve bir suçluya dönüşen bir Yunanın çarpıcı hikâyesini içeriyor. Ambler'in ustalıklı anlatımıyla polisiye olarak başlayan roman, suçlunun Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bıraktığı ayak izleri buldukça casusluk gerilimine dönüşüyor.

ERHAN TEK TEN
erhan.tekten@gmail.com

Usta İngiliz yazarlar Graham Greene "Tartışmasız en iyi gerilim yazarı", John le Carré "Hepimizin, çizdiği kaynaklardan ilerlediği", Len Deighton "Hepimiz için yolu aydınlatan adam" der onun için. Polisiye-gerilim ve casusluk romanlarının 'babası' Eric Ambler'in (1909-1998) yepyeni, heyecan verici bir kalıpla oluşturduğu romanları sadece İngiliz değil başta İsveç polisiye yazarları olmak üzere tüm dünyada türün önemli yazarlarını etkilemiştir. Dünyaya 'sol'dan bakan Ambler, insanlık ikinci büyük savaşa sürüklenirken yazdığı eserleriyle türü aşırı vatansever, milliyetçi kalıbindan sıyırmayı da başarır. **Casusluk hikâyelerini salonun nezâketinden çıkarıp her şeyin gerçekten yaşandığı arka sokaklara götüren yazardır o. Kötü adamların mantıksız, iyi adamların da yakışıklı, zengin, çeliktен bedenleri olduğu varsayımıyla oluşturulan karakterlere karşı Ambler; orta sınıftan gazeteciler, mühendisler veya yazarlara yer verir. Kötü muhakeme ve kötü şansın birleşimiyle tehlikenin içine düşen gerçek insanların, kendi başlarına bundan kurtulmaktan başka çareleri yoktur. Mesela vatansız kalan bireylerin dünya üzerinde yaşadıkları istikrarsız durumları ilgisini çeker Ambler'in. 1939 yılında yayımladığı ve edebiyat eleştirmenleri tarafından en iyi kitabı olarak nitelendirilen 'Dimitrios'un Maskesi' de savaş sonrası yurtsuz kalan Smyrna'lı bir Yunan'ın ilginç öyküsünü içerir. "İki hafta süresince ilerleyen Türklerden kente akan sığınmacılar zaten yüksek olan Rum ve Ermeni nüfusunun iyice kabarmasına neden oldu. Yunan ordusunun dönüp İzmir'i savunacağını düşünmüşlerdi. Ancak Yunan ordusu kaçmıştı. Şimdi kapana kısırılmışlardı."**

'Dimitrios'un Maskesi' İngiltere'nin kasvetli havasından bunalan ve son romanını tamamlamak için Türkiye'ye gelen polisiye yazarı Charles Latimer'in, İstanbul'da kitaplarının hayranı Albay Hakkı'yla tanışmasıyla açılıyor. İlk başta Hakkı, Latimer'e sonraki kitabı için yeni bir öykü öneriyor. İkili arasındaki sohbet koyulaştıkça gerçek suçlulara kayıyor. Hakkı, yazara cesedi denizde bir balıkçı tarafından bulunan Dimitrios Markopoulos'tan bahsediyor. Dimitrios

ve geçmişi hakkında bildiklerini yazara anlatıyor ve onun hakkında tutulan dosyayı Latimer'e veriyor. Albay morgdaki cesedi bile Latimer'e gösteriyor. Latimer Smyrna'dan kaçtıktan sonra sırasıyla hırsız, katil, pezevenk, kadın kaçağcısı ve uyuşturucu satıcısına dönüşen bu incir paketçisinin hikâyesinin eksik parçalarını tamamlamak için gerekli insanları bulmaya karar veriyor. Latimer belki de ileride yazacağı roman için, Avrupa'daki adımlarını izleyerek Dimitrios'un biyografisini yeniden inşa etme konusunda son derece kararlı davranıyor. Bu noktada Ambler'in eseri bir polisiye. Yazarın ustalıklı anlatımıyla ise gizem romanı olarak başlayan hikâye, Latimer ülke ülke gezdikçe, Dimitrios'la bağlantılı insanlarla görüştüğçe casusluk gerilimine dönüşüyor. Tabii ki gerçek gizemleri çözen bir yazar fikri bu kitaba özgü değil. Ancak Latimer'in Dimitrios'la ilgili gerçekleri öğrenmesi ve Dimitrios'un dünyasına daha fazla kapılmasıyla hikâye ilginç bir hal alıyor.

Romanın geçtiği dönemdeki, bankalar tarafından yozlaşmış politikacılara yönelik düzenlenen suikastlar, ünlü casuslar, cinayetler ve organize uyuşturucu dağıtım faaliyetleri ile ilgili detaylar, hikâyenin fonunu oluşturuyor. Paris'teki uyuşturucu çetesinin ayrıntılı açıklamaları, Bulgar bir politikacıya yapılan suikastın nedenleri, Yugoslavya'daki bir memurun casusluk faaliyeti için nasıl tuzağa düşürülebileceği konusundaki ayrıntılar ve tarihi pasajlar romanın lokomotifini oluşturuyor. Ambler'in kötü adamı Dimitrios korkunç planlarıyla, kahkahalar atarak çıkmıyor okuyucunun karşısına. O gerçekçi, mantıklı ve tutarlı. Kötü diyemeyeceğiniz kadar iyi, iyi diyemeyeceğiniz kadar kötü. Ambler'in çizdiği yoldan Dimitrios'un geçmişini kazmaya başlayın.

DIMITRIOS'UN MASKESİ

Eric Ambler
Çeviren: Gülçin Aldemir
Yapı Kredi Yayınları, 2021
256 sayfa, 28 TL.